T083 TKL 1 (56) 1509 Luận Đại Trí Độ 32.Giải Thích Phẩm Ba Tam Muội

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 20

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ

QUYEÅN 20

32-GIAÛI THÍCH PHAÅM BA TAM MUOÄI

KINH: Tam muoäi Khoâng, tam muoäi Voâ töôùng, tam muoäi Voâ taùc, Boán thieàn, Boán taâm voâ löôïng, Boán ñònh voâ saéc, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù; Chín thöù ñeä ñònh, Möôøi nhaát thieát xöù. LUAÄN: Hoûi: Vì sao sau Ba möôi baûy ñaïo phaåm noùi taùm loaïi phaùp? Ñaùp: Ba möôi baûy ñaïo phaåm laø con ñöôøng ñi ñeán Nieát-baøn. Ñi troïn con ñöôøng aáy laø ñöôïc ñeán thaønh Nieát-baøn. Thaønh Nieát-baøn coù ba cöûa laø Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc. Ñaõ noùi con ñöôøng thì tieáp theo phaûi noùi cöûa vaøo ñeán nôi. Boán thieàn v.v... laø phaùp giuùp môû cöûa. Laïi nöõa, Ba möôi baûy ñaïo phaåm laø phaùp thöôïng dieäu; taâm ôû Duïc giôùi taùn loaïn, haønh giaû phaûi nöông ñaát naøo, phöông tieän naøo môùi ñöôïc? Phaûi nöông caùc thieàn ñònh Saéc giôùi, Voâ saéc giôùi. Ñoái vôùi Boán voâ löôïng taâm, Boán voâ saéc ñònh, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù, Chín thöù ñeä ñònh, Möôøi nhaát thieát xöù, thöû nghieäm taâm ñeå bieát ñaõ ñöôïc nhu nhuyeán töï taïi tuøy yù chaêng? Ví nhö ngöôøi caàm cöông thöû ngöïa chaïy quanh co tuøy yù, vaäy sau môùi vaøo traän chieán ñaáu. Möôøi nhaát thieát xöù cuõng nhö vaäy, quaùn laáy moät vaät coù saéc xanh, roài quaùn thaáy heát thaûy vaät ñeàu khieán xanh caû, heát thaûy vaøng caû, heát thaûy ñoû caû, heát thaûy traéng caû, ñeàu nhö vaäy. Laïi ñoái trong caùc duyeân cuûa Taùm thaéng xöù ñöôïc töï taïi. Sô vaø nhò boäi xaû laø quaùn thaân baát tònh, ñeä tam boäi xaû laø quaùn thaân trôû laïi tònh. Boán taâm voâ löôïng, töø voâ löôïng thì quaùn chuùng sanh ñeàu vui; bi voâ löôïng thì quaùn chuùng sanh ñeàu khoå; hyû thì quaùn chuùng sanh ñeàu möøng. Xaû laø ñoái vôùi ba taâm aáy, chæ quaùn chuùng sanh maø khoâng coù taâm thöông gheùt. Laïi nöõa, coù hai thöù quaùn: 1- Ñöôïc lieãu giaûi quaùn. 2- Thaät quaùn. Thaät quaùn laø Ba möôi baûy ñaïo phaåm. Vì thaät quaùn khoù ñöôïc neân laàn löôït noùi

ñöôïc lieãu giaûi quaùn. Trong lieãu giaûi quaùn thì taâm ñöôïc nhu nhuyeán, deã ñöôïc thaät quaùn. Duøng thaät quaùn ñöôïc vaøo ba cöûa Nieát-baøn. Hoûi: Theá naøo laø cöûa khoâng cuûa Nieát-baøn? Ñaùp: Quaùn caùc phaùp khoâng coù ngaõ, ngaõ sôû. Caùc phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, khoâng coù ai laøm, khoâng coù ai chòu; aáy goïi laø cöûa khoâng. Laïi nöõa, cöûa khoâng nhö trong chöông Nhaãn Trí ñaõ noùi. Bieát laø voâ ngaõ, ngaõ sôû, taïi sao chuùng sanh ñoái vôùi caùc phaùp sanh taâm öa ñaém? Haønh giaû suy nghó raèng: Caùc phaùp do nhaân duyeân sanh, khoâng coù phaùp thaät, chæ coù töôùng; caùc chuùng sanh thuû laáy töôùng aáy chaáp laø ngaõ, ngaõ sôû. Nay ta haõy quaùn töôùng aáy laø coù theå coù thaät hay chaêng? Quaùn xeùt kyõ caøng thaáy khoâng theå coù ñöôïc. Hoaëc töôùng nam, töôùng nöõ, töôùng nhaát, khaùc v.v... caùc töôùng aáy thaät söï ñeàu khoâng theå coù. Vì sao? Vì caùc phaùp voâ ngaõ, ngaõ sôû cho neân khoâng; khoâng cho neân khoâng coù phaùp nam, nöõ, nhaát, khaùc. Trong ngaõ, ngaõ sôû coù danh töï laø nhaát laø khaùc. Vì theá phaùp nam, nöõ, nhaát, khaùc thaät söï khoâng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, boán ñaïi vaø boán ñaïi sôû taïo saéc (laø saéc, höông, vò, xuùc) bao boïc choã troáng khoâng neân goïi laø thaân. Trong aáy do nhaân duyeân cuûa noäi nhaäp vaø ngoaïi nhaäp hoøa hieäp sanh thöùc chuûng, thaân ñöôïc hoøa hieäp vôùi thöùc chuûng aáy maø laøm moïi coâng vieäc, noùi naêng, ngoài ñöùng, ñi laïi. Noùi trong choã hö khoâng coù saùu ñaïi chuûng (ñaát, nöôùc, gioù, löûa, khoâng, thöùc) hoøa hieäp, mieãn cöôõng goïi laø nam, mieãn cöôõng goïi laø nöõ. Neáu saùu ñaïi chuûng laø nam, thì phaûi coù saùu nam chöù khoâng theå laáy moät laøm saùu, saùu laøm moät; trong ñòa chuûng cuõng khoâng coù töôùng nam nöõ, cho ñeán trong thöùc chuûng cuõng khoâng coù töôùng nam nöõ. Neáu trong moãi ñòa chuûng khoâng coù töôùng nam nöõ, thì trong khi hoøa hieäp cuõng khoâng theå coù. Ví nhö saùu con choù, moãi con khoâng theå sanh ra sö töû; saùu con hôïp laïi cuõng khoâng theå sanh, vì voâ töï taùnh. Hoûi: Vì sao khoâng coù nam nöõ? Tuy thaàn ngaõ khoâng coù phaân bieät, nhöng chính thaân thì coù phaân bieät nam nöõ khaùc nhau. Thaân aáy khoâng theå lìa thaân phaàn, thaân phaàn cuõng khoâng theå lìa ñöôïc thaân; nhö thaáy phaàn chaân cuûa thaân, laø bieát coù phaùp ñeå coù phaàn aáy (höõu phaàn phaùp); phaùp aáy goïi laø thaân. Phaàn chaân v.v... cuûa thaân khaùc vôùi thaân; thaân töùc laø töôùng nam nöõ? Ñaùp: Thaàn ngaõ ñaõ bò phaù tröôùc kia, thì thaân töôùng cuõng bò hoaïi, nay seõ noùi laïi: Neáu coù phaùp höõu phaàn aáy goïi laø thaân, thaân aáy coù ñuû ôû trong caùc phaàn (cuûa noù) hay laø thaân phaàn chia ôû khaép caùc phaàn? Neáu trong caùc phaàn ñaày ñuû caùc thaân, thì trong phaàn ñaàu phaûi coù phaàn chaân. Vì sao? Vì trong phaàn ñaàu ñaày ñuû coù thaân vaäy. Neáu thaân phaàn chia ôû khaép trong

caùc phaàn, thì thaân vaø töøng phaàn khoâng coù khaùc nhau. Thaân höõu phaàn tuøy thuoäc theo caùc phaàn vaäy. Hoûi: Neáu phaàn chaân cuûa thaân v.v... vôùi phaùp coù ra phaàn ñoù khaùc nhau, thì coù loãi. Coøn nay phaàn chaân cuûa thaân

v.v... vôùi thaân coù ra phaàn aáy khoâng khaùc nhau, neân khoâng coù loãi? Ñaùp: Neáu phaàn chaân cuûa thaân v.v... vôùi thaân coù ra phaàn aáy khoâng khaùc nhau, thì ñaàu töùc laø chaân. Vì sao? Vì hai thöù ñoù laø thaân khoâng khaùc nhau. Laïi töøng phaàn cuûa thaân coù nhieàu, maø thaân coù ra töøng phaàn ñoù chæ coù moät, khoâng theå nhieàu laøm moät, moät laøm nhieàu ñöôïc. Laïi nöõa, vì nhaân khoâng coù neân quaû khoâng coù, chaúng phaûi quaû khoâng coù neân nhaân khoâng coù. Neáu töøng phaàn cuûa thaân vôùi thaân coù ra phaàn aáy khoâng khaùc nhau, thì coù theå quaû khoâng coù neân nhaân khoâng coù. Vì sao? Vì nhaân quaû laø moät vaäy. Trong hoaëc moät, hoaëc khaùc, tìm thaân ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Thaân ñaõ khoâng coù, thì ôû choã naøo coù nam nöõ? Neáu coù nam nöõ, thì nam nöõ aáy laø thaân, hay khaùc thaân? Laø thaân thì khoâng theå coù ñöôïc. Neáu cho noù ôû nôi phaùp khaùc, thì phaùp khaùc chaúng phaûi laø saéc, neân khoâng coù töôùng nam nöõ sai khaùc. Chæ do nhaân duyeân hai ñôøi hoøa hieäp, vì taâm ñieân ñaûo cho neân goïi laø nam nöõ, nhö keä noùi: Cuùi, ngöôõng, co, duoãi, ñöùng, ñi, laïi, Trong, xem, ngoù, noùi naêng, khoâng thaät. Gioù nghieäp nöông thöùc coù taïo taùc, Thöùc aáy dieät maát, nieäm nieäm khoâng. Kia ñaây nam nöõ khôûi taâm ta, Vì khoâng trí tueä voïng thaáy coù, Xöông moùc lieàn nhau da thòt phuû, Maùy moùc ñoäng taùc nhö ngöôøi goã. Trong tuy khoâng thaät, ngoaøi tôï ngöôøi, Ví nhö naáu vaøng roùt vaøo nöôùc, Cuõng nhö löûa ñoàng ñoát röøng tre, Do nhaân duyeân hôïp phaùt ra tieáng Caùc töôùng nhö vaäy, nhö tröôùc ñaõ noùi roài, ôû ñaây noùi roäng theâm, aáy goïi laø moân Voâ töôùng. Voâ taùc laø ñaõ bieát voâ töôùng ñeàu voâ taùc, aáy goïi laø moân Voâ taùc. Hoûi: Ba thöù aáy, do trí tueä quaùn Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc. Trí tueä aáy vì sao goïi laø Tam muoäi? Ñaùp: Ba thöù trí tueä aáy, neáu khoâng ôû trong ñònh, thì laø cuoàng tueä, phaàn nhieàu rôi vaøo taø nghi, khoâng theå laøm ñöôïc gì. Neáu ôû trong ñònh thì coù theå phaù caùc phieàn naõo, ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 20 689

Laïi nöõa, ñaïo lyù naøy khaùc vôùi theá gian, traùi ngöôïc theá gian. Caùc thaùnh nhaân ôû trong ñònh, chöùng ñöôïc thaät töôùng maø noùi ra, chaúng phaûi do cuoàng taâm noùi ra. Laïi nöõa, trong caùc thieàn ñònh maø khoâng coù ba phaùp naøy, thì khoâng goïi laø Tam muoäi, vì sao? Vì coøn thoái thaát, ñoïa vaøo sanh töû, nhö keä noùi: Hay trì tònh giôùi, goïi Tyø-kheo, Hay quaùn khoâng, goïi ngöôøi tu ñònh, Ngöôøi nhaát taâm thöôøng sieâng tinh taán, Goïi laø ngöôøi chaân thaät haønh ñaïo. Vui nhaát ôû trong caùc thöù vui, Ñoaïn heát khaùt aùi döùt phaùp cuoàng, Boû thaân nguõ uaån vaøo ñaïo phaùp, AÁy laø thöôøng vui ñöôïc Nieát-baøn. Do vaäy Phaät noùi ba moân giaûi thoaùt laø Tam muoäi. Hoûi: Sao goïi laø giaûi thoaùt moân? Ñaùp: Thöïc haønh phaùp aáy thì ñöôïc giaûi thoaùt, vaøo Voâ-dö Nieát-baøn; do vaäy goïi laø cöûa giaûi thoaùt. Voâ-dö Nieát-baøn laø chôn giaûi thoaùt, thoaùt khoûi khoå nôi thaân taâm, laáy Höõu-dö Nieát-baøn laøm cöûa. Ba phaùp naøy tuy chaúng phaûi laø Nieát-baøn, song laø nhaân cuûa Nieát-baøn, neân goïi laø Nieát-baøn. Theá gian trong nhaân noùi quaû, trong quaû noùi nhaân. Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc naøy laø taùnh ñònh, laø taâm taâm sôû phaùp töông öng vôùi ñònh, thaân nghieäp khaåu

nghieäp haønh ñoäng theo; trong ñaây khôûi leân caùc taâm baát töông öng haønh hoøa hieäp, ñeàu ñöôïc goïi laø Tam muoäi. Ví nhö vua ñeán, chaéc chaén coù ñaïi thaàn vaø keû haàu haï ñi theo. Tam muoäi nhö vua, trí tueä nhö ñaïi thaàn, caùc phaùp khaùc nhö keû haàu haï. Teân caùc phaùp khaùc tuy khoâng noùi ra, nhöng chaéc chaén phaûi coù. Vì sao? Vì ñònh löïc khoâng ñôn ñoäc phaùt sanh, khoâng theå ñôn ñoäc laøm gì ñöôïc. Ñaây laø do caùc phaùp coïng sanh, coïng truï, coïng dieät, coïng thaønh; laøm lôïi ích cho nhau. - Khoâng Tam muoäi coù hai haønh töôùng: 1- Quaùn naêm thoï uaån khoâng coù töôùng moät, töôùng khaùc cho neân khoâng. 2- Quaùn ngaõ, ngaõ sôû phaùp, khoâng theå coù ñöôïc neân voâ ngaõ. - Voâ töôùng Tam muoäi coù boán haønh töôùng laø taän, dieät, dieäu, xuaát. Quaùn Nieát-baøn heát saïch taát caû khoå, neân goïi laø taän. Löûa ba ñoäc phieàn naõo v.v... dieät heát, neân goïi laø dieät; thöù nhaát trong heát thaûy phaùp neân goïi laø dieäu; lìa khoûi theá gian neân goïi laø xuaát. - Voâ taùc Tam muoäi coù möôøi haønh töôùng: Quaùn naêm thoï uaån do nhaân duyeân sanh neân voâ thöôøng; thaân taâm bò phieàn naõo neân khoå. Quaùn nhaân

cuûa naêm thoï uaån coù boán haønh töôùng: Phieàn naõo vaø nghieäp höõu laäu hoøa hieäp sanh ra khoå quaû, neân goïi laø taäp; do saùu nhaân sanh khoå quaû, neân goïi laø nhaân; do boán duyeân sanh khoå quaû, neân goïi laø duyeân; nhaân duyeân baèng nhau khoâng nhieàu khoâng ít sanh ra khoå quaû, neân goïi laø sanh. Quaùn naêm baát thoï uaån coù boán haønh töôùng: Taùm thaùnh ñaïo phaàn coù theå ñöa ñeán Nieát-baøn, neân goïi laø ñaïo; khoâng ñieân ñaûo neân goïi laø Chaùnh; choã ñi cuûa heát thaûy Thaùnh nhaân neân goïi laø tích; phieàn naõo aùi vaø kieán khoâng ngaên trôû ñöôïc neân goïi laø ñaùo. Ba giaûi thoaùt moân naøy ôû trong chín ñòa laø boán thieàn, vò ñaùo ñòa, trung gian thieàn vaø ba voâ saéc ñònh, noù thuoäc taùnh voâ laäu. Hoaëc coù ngöôøi noùi: Ba giaûi thoaùt moân, hoaøn toaøn voâ laäu, coøn ba Tam muoäi thì hoaëc höõu laäu hoaëc voâ laäu; do vaäy neân coù hai teân laø Tam muoäi vaø Giaûi thoaùt. Noùi nhö vaày: Trong Möôøi moät ñòa laø Saùu ñòa ñaàu, Ba voâ saéc, Duïc giôùi vaø Höõu ñaûnh ñòa. Neáu laø höõu laäu thì buoäc vaøo ôû caû möôøi moät ñòa; neáu laø voâ laäu thì khoâng bò buoäc maø coù hyû caên, laïc caên, xaû caên töông öng. Khi Sô hoïc thì ôû taïi coõi Duïc, thaønh töïu thì ôû taïi trong coõi Saéc vaø Voâ saéc. Nhö vaäy, thaønh töïu khoâng thaønh töïu, tu khoâng tu; nhö trong A-tyø-ñaøm noùi roäng. Laïi nöõa, coù hai nghóa “khoâng” ñeå quaùn heát thaûy phaùp khoâng; ñoù laø chuùng sanh khoâng vaø phaùp khoâng. Chuùng sanh khoâng nhö treân ñaõ noùi, coøn Phaùp khoâng laø caùc phaùp töï töôùng khoâng. Nhö Phaät noùi vôùi Tu-boà-ñeà: “Saéc, saéc töôùng khoâng; thoï, töôûng, haønh, thöùc, thöùc töôùng khoâng”. Hoûi: Noùi chuùng sanh khoâng, phaùp chaúng khoâng laø coù theå tin ñöôïc, coøn noùi phaùp töï töôùng khoâng laø khoâng theå tin ñöôïc. Vì sao? Vì neáu phaùp töï töôùng khoâng, thì khoâng sanh, khoâng dieät; khoâng sanh khoâng dieät neân khoâng toäi khoâng phöôùc; khoâng toäi khoâng phöôùc cho neân caàn gì hoïc ñaïo? Ñaùp: Coù phaùp “khoâng” neân môùi coù toäi phöôùc, neáu khoâng coù phaùp “khoâng” thì khoâng theå coù toäi phöôùc. Vì

sao? Vì neáu caùc phaùp thaät coù töï taùnh, thì khoâng theå bieán hoaïi. Töôùng cuûa taùnh khoâng töø nhaân duyeân sanh; neáu töø nhaân duyeân sanh, laø phaùp coù taïo taùc. Neáu phaùp taùnh laø phaùp coù taïo taùc, thì coù theå phaù hoaïi; neáu noùi phaùp taùnh, phaùp coù taïo taùc coù theå phaù hoaïi, vieäc aáy khoâng ñuùng! Taùnh goïi laø phaùp khoâng taïo taùc, khoâng chôø nhaân duyeân môùi coù. Caùc phaùp töï taùnh voán coù, voán coù thì khoâng sanh, vì taùnh ñaõ coù tröôùc roài vaäy. Neáu khoâng sanh thì khoâng dieät, sanh dieät khoâng coù neân khoâng coù toäi phöôùc. Vì khoâng coù toäi phöôùc neân caàn gì hoïc ñaïo? Neáu chuùng sanh coù chôn taùnh, thì khoâng ai haïi ñöôïc, khoâng ai laøm lôïi ñöôïc, vì töï taùnh coá ñònh vaäy. Nhöõng ngöôøi nhö vaäy thì khoâng bieát aân nghóa, phaù hoaïi nghieäp nhaân vaø quaû baùo. Trong phaùp “khoâng”

cuõng khoâng coù töôùng phaùp khoâng. OÂng bieát phaùp khoâng maø oâng mang taâm nhieãm tröôùc, neân môùi naïn vaán nhö vaäy. Phaùp khoâng naøy, chính chö Phaät vì loøng laân maãn, neân môùi noùi ra ñeå döùt aùi kieát, töø taø kieán cho chuùng sanh. Laïi nöõa, thaät töôùng cuûa caùc phaùp hay döùt heát caùc khoå vaø laø choã chôn thaät haønh cuûa caùc Thaùnh nhaân. Neáu phaùp khoâng naøy coù töï taùnh, thì khi noùi heát thaûy phaùp khoâng, laøm sao noù cuõng töï khoâng? Neáu khoâng coù töï taùnh cuûa phaùp khoâng, thì oâng naïn caùi gì? Do hai khoâng aáy coù theå quaùn caùc phaùp ñeàu khoâng, taâm lìa ñöôïc caùc phaùp, bieát theá gian hö doái nhö huyeãn. Quaùn khoâng nhö vaäy, neáu coøn chaáp thuû töôùng khoâng cuûa caùc phaùp, do nhaân duyeân aáy maø sanh ra caùc kieát söû kieâu maïn v.v... noùi raèng “Ta bieát ñöôïc thaät töôùng cuûa caùc phaùp” thì luùc naøy neân phaûi hoïc moân Voâ töôùng, ñeå döùt taâm chaáp thuû töôùng khoâng aáy ñi. Neáu trong voâ töôùng maø coøn sanh taâm hyù luaän, muoán phaân bieät coù söï taïo taùc, chaáp tröôùc vaøo voâ töôùng aáy thì khi naøy phaûi töï suy nghó raèng: “Ta bò sai laàm roài, trong caùc phaùp khoâng voâ töôùng, laøm sao coù töôùng ñöôïc, maø chaáp thuû töôùng noåi leân hyù luaän?” Luùc naøy, neân phaûi haønh theo khoâng vaø voâ töôùng. Thaân, khaåu, yù, khoâng neân coù söï taïo taùc gì; chæ neân quaùn töôùng voâ taùc, dieät ba ñoäc, khoâng neân khôûi thaân nghieäp yù nghieäp, khoâng neân caàu sanh thaân trong ba coõi. Khi tö duy nhö vaäy, trôû laïi vaøo moân Voâ taùc giaûi thoaùt. Ba moân giaûi thoaùt naøy, ôû trong Ñaïi thöøa chæ laø moät phaùp, vì nhaân duyeân thöïc haønh, neân môùi coù ba thöù. Quaùn caùc phaùp khoâng, aáy goïi laø khoâng, ôû trong khoâng khoâng theå thuû töôùng. Baáy giôø “Khoâng” chuyeån laïi goïi laø “Voâ töôùng”. Trong Voâ töôùng khoâng neân coù taïo taùc ñeå sanh vaøo ba coõi. Baáy giôø “Voâ töôùng” chuyeån laïi goïi laø Voâ taùc”; ví nhö thaønh coù ba cöûa, moät ngöôøi khoâng theå moät luùc töø caû ba cöûa ñi vaøo, neáu vaøo thì chæ töø moät cöûa. Thaät töôùng caùc phaùp laø thaønh Nieát-baøn, thaønh coù ba cöûa laø Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc. Neáu ngöôøi vaøo cöûa khoâng, maø khoâng thuû ñaéc Khoâng aáy, cuõng khoâng thuû töôùng, ngöôøi aáy ñi thaúng vaøo. Söï vieäc xong, khoâng caàn ñeán hai cöûa kia nöõa. Neáu ngöôøi vaøo cöûa Khoâng naøy, maø coøn thuû töôùng ñaéc, thì Khoâng aáy, ñoái vôùi ngöôøi naøy khoâng

ñöôïc laø cöûa; vì ñöôøng thoâng thöông ñaõ bò bít laïi. Hoaëc tröø töôùng Khoâng, baáy giôø theo cöûa Voâ töôùng maø vaøo, neáu ñoái vôùi töôùng Voâ töôùng maø taâm coøn chaáp thuû, sanh hyù luaän, baáy giôø haõy tröø taâm chaáp thuû töôùng Voâ töôùng maø vaøo cöûa Voâ taùc. Trong nghóa cuûa A-tyø-ñaøm thì Khoâng giaûi thoaùt moân naøy duyeân Khoå ñeá, goàm naêm uaån; Voâ töôùng giaûi thoaùt moân duyeân moät phaùp, ñoù laø

thöôøng thöôøng duyeân Dieät ñeá; Voâ taùc giaûi thoaùt moân duyeân ba ñeá goàm naêm uaån. Trong nghóa cuûa Ñaïi thöøa, ba giaûi thoaùt moân naøy duyeân thaät töôùng caùc phaùp, vì ba giaûi thoaùt moân naøy xem theá gian töùc laø Nieát-baøn. Vì sao? Vì Nieát-baøn laø Khoâng, Voâ töôùng, Voâ taùc. Theá gian cuõng nhö vaäy. Hoûi: Nhö kinh noùi: “Moät cöûa Nieát-baøn”, sao nay noùi coù ba? Ñaùp: Treân kia ñaõ noùi, phaùp tuy moät maø nghóa coù ba. Laïi nöõa, ngöôøi ñaùng ñöôïc ñoä coù ba haïng: Haïng tham aùi nhieàu, haïng chaáp kieán nhieàu, haïng aùi vaø kieán ngang nhau. Haïng chaáp kieán nhieàu thì noùi Khoâng giaûi thoaùt moân cho hoï thaáy heát thaûy caùc phaùp do nhaân duyeân sanh, khoâng coù töï taùnh. Khoâng töï taùnh neân khoâng; khoâng cho neân caùc chaáp kieán dieät. Haïng tham aùi nhieàu thì noùi Voâ taùc giaûi thoaùt moân cho hoï thaáy heát thaûy phaùp laø voâ thöôøng, khoå, do nhaân duyeân sanh. Thaáy roài thì taâm seõ nhaøm chaùn maø lìa aùi, lieàn ñöôïc vaøo ñaïo. Haïng aùi vaø kieán ngang nhau thì noùi Voâ töôùng giaûi thoaùt moân cho hoï nghe bieát töôùng nam nöõ laø khoâng coù, cho neân döùt aùi; töôùng moät vaø khaùc laø khoâng coù, cho neân döùt kieán. Phaät, hoaëc moät luùc noùi hai moân, hoaëc moät luùc noùi ba moân. Haøng Boà-taùt neân phaûi hoïc khaép, bieát heát thaûy ñaïo, cho neân Phaät noùi ba moân. Laïi coù khi vì muoán thöïc haønh caùc vieäc khaùc, cho neân chæ noùi löôïc nghóa cuûa ba moân. Töù thieàn coù hai thöù: 1- Tònh thieàn. 2- Voâ laäu thieàn. Sao goïi laø tònh? Laø naêm uaån höõu laäu thieän. Sao goïi laø voâ laäu? Laø naêm uaån voâ laäu. Thaân khaåu nghieäp nhieáp vaøo trong Töù thieàn laø saéc phaùp, phaàn nghieäp coøn laïi chaúng phaûi laø saéc phaùp. Heát thaûy ñeàu khoâng theå thaáy, khoâng ñoái ngaïi, hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu. Höõu laäu laø naêm uaån thieän höõu laäu; voâ laäu laø naêm uaån voâ laäu, ñeàu laø höõu vi. Höõu laäu thì bò troùi buoäc vaøo saéc, voâ laäu thì khoâng bò troùi buoäc. Thaân nghieäp khaåu nghieäp vaø caùc taâm baát töông haønh thuoäc vaøo trong thieàn, laø chaúng phaûi taâm, chaúng phaûi taâm sôû, chaúng phaûi taâm töông öng. Thoï uaån, töôûng uaån vaø töông öng haønh uaån thuoäc vaøo trong thieàn laø taâm sôû phaùp, cuõng laø taâm töông öng. Taâm, yù, thöùc nhieáp vaøo trong thieàn chæ laø taâm. Töù thieàn hoaëc theo taâm haønh chaúng phaûi thoï uaån töông öng, hoaëc thoï uaån töông öng chaúng phaûi theo taâm haønh; hoaëc theo taâm haønh cuõng thoï uaån töông öng; hoaëc chaúng phaûi taâm haønh chaúng phaûi thoï uaån töông öng.

Töù thieàn theo taâm haønh chaúng phaûi thoï uaån töông öng laø, thaân ng- hieäp, khaåu nghieäp, caùc taâm baát töông öng haønh theo taâm haønh vaø thoï uaån thuoäc trong Töù thieàn. Töù thieàn thoï uaån töông öng chaúng phaûi theo taâm haønh laø, taâm yù thöùc nhieáp trong Töù thieàn. Töù thieàn theo taâm haønh cuõng thoï uaån töông öng laø haønh uaån, töôûng uaån töông öng haønh aám nhieáp trong Töù thieàn. Töù thieàn chaúng phaûi theo taâm haønh cuõng chaúng phaûi thoï uaån töông öng laø, phaàn caùc taâm baát töông öng haønh coøn laïi ngoaøi theo taâm haønh, caùc taâm töông öng haønh thuoäc trong Töù thieàn. Töôûng aám, haønh aám töông öng cuõng nhö vaäy. Trong Töù thieàn, ba thieàn sau chaúng phaûi theo giaùc haønh cuõng chaúng phaûi quaùn töông öng. Coøn Sô thieàn thì hoaëc coù khi theo giaùc haønh chaúng phaûi quaùn töông öng; hoaëc coù khi quaùn töông öng chaúng phaûi theo giaùc haønh; hoaëc coù khi theo giaùc haønh cuõng quaùn töông öng; hoaëc coù khi chaúng phaûi theo giaùc haønh chaúng phaûi quaùn töông öng. Sô thieàn theo giaùc haønh chaúng quaùn töông öng laø thaân nghieäp khaåu nghieäp vaø caùc taâm baát töông öng haønh theo giaùc haønh vaø quaùn. Sô thieàn coù quaùn töông öng chaúng phaûi theo giaùc haønh ñoù laø giaùc. Sô thieàn theo giaùc haønh cuõng coù quaùn töông öng laø caùc taâm taâm sôû phaùp coù giaùc vaø quaùn töông öng. Sô thieàn chaúng phaûi theo giaùc haønh cuõng chaúng phaûi quaùn töông öng laø tröø caùc taâm baát töông öng haønh theo giaùc haønh, phaàn caùc taâm baát töông öng haønh coøn laïi. Töù thieàn ñeàu coù nhaân duyeân vaø cuõng cho nhaân duyeân. Trong Töù thieàn, Sô thieàn hoaëc laø thöù ñeä duyeân, chaúng cho thöù ñeä duyeân; hoaëc laø thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân; hoaëc chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân. Sô thieàn laø thöù ñeä duyeân chaúng cho thöù ñeä duyeân laø taâm taâm sôû phaùp saép muoán sanh trong ñôøi vò lai. Sô thieàn laø thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân laø taâm taâm sôû phaùp trong quaù khöù, hieän taïi. Sô thieàn chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân laø tröø taâm taâm sôû phaùp saép muoán sanh trong ñôøi vò lai; phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû phaùp, thaân nghieäp, khaåu nghieäp vaø caùc taâm baát töông öng haønh trong ñôøi vò lai. Ñeä Nhò, ñeä Tam thieàn cuõng nhö vaäy. Ñeä Töù thieàn laø thöù ñeä duyeân chaúng cho thöù ñeä duyeân laø taâm taâm sôû phaùp saép muoán sanh vaøo voâ töôûng ñònh hoaëc sanh hoaëc saép muoán sanh trong ñôøi vò lai. Ñeä Töù thieàn laø thöù ñeä duyeân cuõng cho thöù ñeä duyeân laø

taâm taâm sôû phaùp trong quaù khöù, hieän taïi. Ñeä Töù thieàn chaúng phaûi thöù ñeä duyeân cuõng chaúng cho thöù ñeä duyeân laø tröø taâm taâm sôû phaùp saép muoán sanh trong ñôøi vò lai, phaàn coøn laïi cuûa taâm taâm sôû phaùp trong ñôøi vò lai, vaø tröø taâm thöù ñeä, caùc taâm baát töông öng haønh; phaàn coøn laïi cuûa caùc taâm baát töông öng haønh vaø thaân nghieäp, khaåu nghieäp. Thaân nghieäp, khaåu nghieäp, vaø caùc taâm baát töông öng haønh thuoäc trong Töù thieàn laø cho duyeân vaø chaúng phaûi duyeân; phaàn coøn laïi cuõng laø duyeân cuõng cho duyeân. Töù thieàn cuõng laø taêng thöôïng duyeân cuõng cho taêng thöôïng duyeân. Nhöõng nghóa nhö vaäy ñaõ phaân bieät roäng trong A-tyø-ñaøm. Thieàn phöông

tieän, thieàn töôùng, thieàn chi cuûa Boà-taùt ñaït ñöôïc ñeàu ñaõ noùi roõ ôû trong Thieàn Ba-la-maät. Hoûi: Trong phaàn luaän nghò veà Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chæ noùi caùc phaùp töôùng khoâng; Boà-taùt laøm sao ôû nôi khoâng phaùp laïi coù theå khôûi leân thieàn ñònh? Ñaùp: Boà-taùt bieát naêm duïc vaø naêm thöù ngaên che do nhaân duyeân sanh khoâng coù töï taùnh, laø khoâng, khoâng coù gì, neân xaû boû noù raát deã. Chuùng sanh vì nhaân duyeân ñieân ñaûo ñaém say chuùt ít thöù vui teä xaáu cuûa naêm duïc, naêm thöù ngaên che, neân xa lìa thöù vui thaâm dieäu trong thieàn. Boà-taùt vì haïng chuùng sanh ñoù, khôûi taâm ñaïi bi, tu haønh thieàn ñònh, buoäc taâm trong quaùn duyeân, lìa naêm duïc, tröø naêm thöù ngaên che maø vaøo Sô thieàn raát möøng. Dieät giaùc quaùn, nhieáp taâm vaøo saâu thanh tònh beân trong, ñöôïc söï möøng vi dieäu maø vaøo ñeä Nhò thieàn. Vì söï möøng thaâm dieäu laøm taùn loaïn ñònh cho neân lìa heát thaûy möøng, ñöôïc caùi vui traøn khaép vieân maõn maø vaøo ñeä Tam thieàn. Lìa heát thaûy khoå vui, tröø heát thaûy öu hyû vaø hôi thôû ra vaøo; laáy taâm xaû thanh tònh vi dieäu ñeå töï trang nghieâm maø vaøo ñeä Töù thieàn. AÁy laø Boà-taùt tuy bieát caùc phaùp laø khoâng, voâ töôùng, maø vì chuùng sanh khoâng bieát, neân laáy thieàn töôùng ñeå giaùo hoùa chuùng sanh. Neáu thaät coù "caùc phaùp khoâng" thì khoâng goïi laø khoâng; cuõng khoâng theå xaû boû ñöôïc naêm duïc maø ñaéc thieàn. Vaø khoâng coù gì boû khoâng coù gì ñöôïc, neân khoâng töôùng cuûa caùc phaùp cuõng baát khaû ñaéc, cho neân khoâng neân naïn raèng "Neáu caùc phaùp khoâng thì laøm sao maø ñaéc thieàn". Laïi nöõa, Boà-taùt khoâng phaûi do chaáp thuû töôùng, aùi tröôùc maø haønh thieàn; ví nhö ngöôøi uoáng thuoác, coát ñeå tröø beänh, chöù khoâng phaûi vì ngon. Do giôùi thanh tònh, trí tueä thaønh töïu cho neân haønh thieàn. Boà-taùt trong moãi moãi thieàn, thöïc haønh taâm ñaïi töø quaùn khoâng; ñoái vôùi thieàn khoâng nöông töïa gì. Do naêm duïc thoâ troïng, doái traù ñieân ñaûo cho neân duøng phaùp thaâm teá vi dieäu hö voïng ñeå ñoái trò, cuõng nhö laáy ñoäc trò ñoäc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.